

Agnieszka Góra-Błaszczkowska

Orzeczenia w procesie cywilnym

Najnowsze
zmiany
do **KPC**

Komentarz do art. 316–366 KPC

2. wydanie

KOMENTARZE & LINIA ORZECZNICZA KOMENTARZE & LINIA ORZECZNICZA

Agnieszka Góra-Błaszczkowska

Orzeczenia w procesie cywilnym

Komentarz do art. 316–366 KPC

Wydawnictwo C.H.Beck
Warszawa 2014

Wydawca: Joanna Ziemiecka

Projekt okładki: GRAFOS

© Wydawnictwo C.H.Beck 2014

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: GRAFOS
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-6297-7

ISBN e-book 978-83-255-6298-4

Spis treści

Wykaz skrótów	VII
Kodeks postępowania cywilnego	
Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze	1
Księga pierwsza. Proces	1
Tytuł VI. Postępowanie	1
Dział IV. Orzeczenia	1
Rozdział 1. Wyroki	7
Oddział 1. Wydanie wyroku	7
Art. 316. Czas wyrokowania	7
Art. 317. Wyrok częściowy	26
Art. 318. Wyrok wstępny	32
Art. 319. Ograniczenie odpowiedzialności pozwanego	40
Art. 320. Rozłożenie na raty	43
Art. 321. Przedmiot orzekania	47
Art. 322. Zasądzenie odpowiedniej sumy	54
Art. 323. Zespół orzekający	60
Art. 324. Narada; głosowanie	62
Art. 325. Sentencja	65
Art. 326. Ogłoszenie	70
Art. 327. Pouczenie stron	76
Art. 328. Uzasadnienie wyroku	79
Art. 329. Rozwinięcie	94
Art. 330. Podpisanie uzasadnienia	96
Art. 331. Doręczenie wyroku	98
Art. 332. Cofnięcie pozwu po wyrokowaniu	101
Oddział 2. Natychmiastowa wykonalność wyroków	103
Art. 333. Podstawy nadania	103

Art. 334. Zabezpieczenie	109
Art. 335. Zakaz nadawania rygoru	110
Art. 336. Czas obowiązywania	112
Art. 337. Wygaśnięcie	113
Art. 338. Przywrócenie stanu poprzedniego	114
Oddział 3. Wyroki zaoczne	120
Art. 339. Podstawa	120
Art. 340. Wyrok pod nieobecność pozwanego	126
Art. 341. Zastrzeżony wyrok zaoczny	127
Art. 342. Uzasadnienie	129
Art. 343. Doręczenie	130
Art. 343 ¹ . Uchylenie wyroku zaocznego	134
Art. 344. Sprzeciw	136
Art. 345. Postępowanie ze sprzeciwu	139
Art. 346. Zawieszenie rygoru	141
Art. 347. Orzekanie po ponownym rozpoznaniu sprawy	143
Art. 348. Koszty	145
Art. 349. Cofnięcie sprzeciwu	147
Oddział 4. Sprostowanie, uzupełnienie i wykładnia wyroków	148
Art. 350. Sprostowanie	148
Art. 351. Uzupełnienie	158
Art. 352. Wykładnia	167
Art. 353. Bieg terminów zaskarżenia	172
Rozdział 1a. Nakazy zapłaty	173
Art. 353 ¹ . Przypadki wydania	173
Art. 353 ² . Odesłanie	175
Rozdział 2. Postanowienia sądu	178
Art. 354. Przypadki wydawania	178
Art. 355. Umorzenie postępowania	183
Art. 356. Forma	190
Art. 357. Uzasadnienie; doręczenie	193
Art. 358. Związanie sądu	198
Art. 359. Uchylenie; zmiana	199
Art. 360. Skuteczność	203
Art. 361. Odesłanie	206
Art. 362. Odesłanie	209
Art. 362 ¹ . Odesłanie	212

Rozdział 3. Prawomocność orzeczeń	213
Art. 363. Przesłanki	213
Art. 364. Stwierdzenie prawomocności	218
Art. 365. Zakres związania	219
Art. 366. Powaga rzeczy osądzonej	233
Indeks rzeczowy	243

Wykaz skrótów

Źródła prawa

KC	ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz.U. z 2014 r. poz. 121 ze zm.)
d.KPC	rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 29.11.1930 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz.U. z 1950 r. Nr 43, poz. 394 ze zm.)
KRO	ustawa z 25.2.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn. Dz.U. z 2012 r. poz. 788 ze zm.)
Konstytucja RP	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.4.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
KP	ustawa z 26.6.1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn. Dz.U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 ze zm.)
KPA	ustawa z 14.6.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 267 ze zm.)
KPC	ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz.U. z 2014 r. poz. 101 ze zm.)
KSCU	ustawa z 28.7.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz.U. z 2014 r. poz. 1025 ze zm.)
KSH	ustawa z 15.9.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 1030 ze zm.)
KWU	ustawa z 6.7.1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 707 ze zm.)
PWKPC	ustawa z 17.11.1964 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 297)

Publikatory i czasopisma

BSN	Biuletyn Sądu Najwyższego
Dz.U.	Dziennik Ustaw
MoP	Monitor Prawniczy
MoPr	Monitor Prawa Pracy

NP	Nowe Prawo
OSA	Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego
OSG	Orzecznictwo w Sprawach Gospodarczych
OSNAPIUS	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNC	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNCP	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna oraz Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNP	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPİKA	Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK-A	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego – Seria A
Pal.	Palestra
PE	Problemy Egzekucji
PG	Prawo Gospodarcze
PiP	Państwo i Prawo
PPC	Przegląd Prawa Cywilnego
Pr. Sp.	Prawo Spółek
PS	Przegląd Sądowy
Prok. i Pr.	Prokuratura i Prawo
Pr. Sp.	Prawo Spółek
RPEiS	Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
SP	Służba Pracownicza
Zb.Orz.	Zbiór Orzecznictwa

Organy i instytucje

KRS	Krajowy Rejestr Sądowy
SA	Sąd Apelacyjny
SN	Sąd Najwyższy
SN(7)	Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów
TK	Trybunał Konstytucyjny

Inne skróty

art.	artykuł
IC	Izba Cywilna

m.in.	między innymi
n.	następny (-a, -e)
np.	na przykład
Nr	numer
orz.	orzeczenie
pkt.	punkt
post.	postanowienie
poz.	pozycja
r.	rok
s.	strona
SP	Skarb (-u) Państwa
t.	tom
tekst jedn.	tekst jednolity
uchw.	uchwała
ust.	ustęp
w zw.	w związku
wyr.	wyrok
Zb.	Zbiór
ze zm.	ze zmianami
zd.	zdanie
zob.	zobacz

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

z dnia 17 listopada 1964 r. (Dz.U. Nr 43, poz. 296)

tekst jednolity z dnia 17 grudnia 2013 r. (Dz.U. z 2014 r. poz. 101 ze zm.)

Część pierwsza. **Postępowanie rozpoznawcze**

Księga pierwsza. **Proces**

Tytuł VI. **Postępowanie**

Dział IV. **Orzeczenia**

Literatura: *M. Allerhand*, Kilka uwag o wyrokach konstytucyjnych, PPC 1936, Nr 10; *tenże*, Kodeks postępowania cywilnego, Lwów 1932; *M. Arciszewski*, Europejski Nakaz Zapłaty, MoP 2008, Nr 1; *A. M. Arkuszewska*, Referendarz sądowy w postępowaniu cywilnym, Warszawa 2011; *M. Bączyk*, Glosa do wyroku SN z 20.7.1987 r., IV CR 195/87, OSP 1990, Nr 9, poz. 327; *W. Berutowicz*, Znaczenie prawne sądowego dochodzenia roszczeń, Warszawa 1966; *B. Bładowski*, Nowy system odwoławczy w postępowaniu cywilnym, Warszawa–Zielona Góra 1996; *tenże*, Orzeczenia nie istniejące w cywilnym postępowaniu odwoławczym, NP 1991, Nr 1–3; *tenże*, Wpływ zażalenia na wykonalność postanowienia oraz na bieg postępowania cywilnego, Pal. 1972, Nr 11; *tenże*, Zażalenie w postępowaniu cywilnym, Kraków 1999; *F. Błahuta*, Uzasadnienie orzeczenia pierwszej instancji w sprawie cywilnej (wskazówki praktyczne), BMS 1955, Nr 4; *Ł. Błaszczak*, Orzeczenia nieistniejące (sententia non existens) w sądowym postępowaniu cywilnym, w: Wokół problematyki orzeczeń, red. *Ł. Błaszczak*, Toruń 2007; *J. Broł*, Dwuinstancyjne postępowanie sądowe w sprawach ubezpieczeń społecznych a problem ustalania inwalidztwa (wybrane zagadnienia), Praca i ZS 1991, Nr 1; *W. Broniewicz*, Glosa do postanowienia SN z 19.3.1969 r., I CZ 106/68, OSP 1970, Nr 6, poz. 121; *tenże*, Glosa do postanowienia SN z 19.11.1996 r., III CKN 12/96, OSP 1997, Nr 7–8, poz. 142; *tenże*, Glosa do wyroku SN z 10.11.1970 r., I CZ 139/70, OSPiKA 1971, Nr 10, poz. 178; *tenże*, Glosa do wyroku SN z 17.7.1997 r., III CKN 149/97, OSP 2000, Nr 4, poz. 63; *tenże*, Glosa do uchwały SN z 21.7.1970 r., III CZP 41/70 PiP 1971, Nr 8–9; *tenże*, Glosa do uchwały SN z 5.7.1995 r., III CZP 81/95, OSP 1996, Nr 5, poz. 86; *tenże*, Jeszcze w kwestii stanu sprawy

w toku w razie umorzenia postępowania cywilnego z mocy prawa, NP 1974, Nr 1; *tenże*, Postanowienia, niepubl.; *tenże*, Postępowanie cywilne w zarysie, Warszawa 1999; *tenże*, Prawomocność orzeczeń w postępowaniu cywilnym, SI 1976, Nr 5; *tenże*, Przyczyny oddalenia powództwa, PiP 1964, Nr 5–6; *tenże*, „Sprawa w toku” w przepisach kodeksu postępowania cywilnego, ZNUŁ, Łódź 1970, Nr 69; *tenże*, Umorzenie postępowania w procesie cywilnym, w: Księga pamiątkowa ku czci Kamila Stefki, Warszawa 1967; *tenże*, Warunki uwzględnienia powództwa, PiP 2003, Nr 3; *tenże*, W kwestii błędnego zawiadomienia o toczącym się procesie i błędnego wezwania do wzięcia udziału w sprawie osoby nie objętej powództwem, w: Zbiór rozpraw z zakresu postępowania cywilnego, AUWr 1990, Nr 1028; *tenże*, W kwestii zarządzeń sądu w postępowaniu cywilnym, NP 1972, Nr 7–8; *W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki*, Postępowanie cywilne w zarysie, wyd. XI, Warszawa 2014; *S. Czepita, G. Szacoń*, Teoretyczne i praktyczne aspekty zagadnienia tak zwanych wyroków nieistniejących w procesie cywilnym, w: Proces cywilny. Nauka – Kodyfikacja – Praktyka. Księga jubileuszowa poświęcona profesorowi Feliksowi Zedlerowi, red. *P. Grzegorzczuk, K. Knoppek, M. Walasik*, Warszawa 2012; *S. Dalka*, Dopuszczalność zmiany powództwa i przekształcenia podmiotowego w postępowaniu nakazowym, PiP 1974, Nr 5; *tenże*, Ochrona sądowa roszczeń majątkowych w postępowaniu nakazowym i upominawczym, Gdańsk 1977; *tenże*, Postępowanie nakazowe i upominawcze w świetle nowelizacji KPC, *Rej.* 1997, Nr 7–8; *tenże*, Zmiany w procedurze cywilnej według nowelizacji z 1.3.1996 r., PiP 1996, Nr 8–9; *S. Dąbrowski, A. Łazarska*, Uzasadnianie orzeczeń sądowych w procesie cywilnym, PS 2012, Nr 3; *H. Dolecki*, Postępowanie cywilne. Zarys wykładu, wyd. 5, Warszawa 2013; *H. Dolecki, T. Wiśniewski* (red.), Kodeks postępowania cywilnego. T. 5. Komentarz, Warszawa 2013; *T. Ereciński* (red.) Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, wyd. 4, Warszawa 2012; *tenże*, w: Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze, t. I, red. *T. Ereciński*, Warszawa 2009, cytowany jako: *T. Ereciński*, Komentarz; *Z. Fenichel*, Podstawa powództwa, jej zmiana i związek z prawomocnością wyroku (dokończenie), PPC 1938, Nr 11–12; *K. Flaga-Gieruszyńska*, Postępowanie cywilne. Komentarz praktyczny dla sędziów i pełnomocników procesowych. Wzory pism sądowych i procesowych z przykładowymi stanami faktycznymi, linie orzecznicze, koszty sądowe, Warszawa 2014, *K. Gajda*, Wyrok z uznania, w: Wokół problematyki orzeczeń, red. *Ł. Błaszczak*, Toruń 2007; *K. Gajda-Roszczyńska*, Dopuszczalność wydania wyroku zaocznego na posiedzeniu niejawnym w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń, PPC 2001, Nr 4; *E. Gapska*, Czynności decyzyjne sądów w postępowaniu cywilnym, Warszawa 2010; *taż*, Ewolucja koncepcji orzeczeń prawnie nieistniejących w postępowaniu cywilnym, w: Ewolucja polskiego postępowania cywilnego wobec przemian politycznych, społecznych i gospodarczych, Materiały konferencyjne Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr Postępowania Cywilnego, Szczecin – Niechorze 28–30.9.2007 r., Warszawa 2009; *I. Gil*, Charakter prawny nakazów zapłaty, w: Wokół problematyki orzeczeń, red. *Ł. Błaszczak*, Toruń 2007; *Ł. Goździaszek*, Elektroniczne orzeczenia sądowe, w: Informatyzacja postępowania sądowego i administracji publicznej, red. *J. Gołaczyński*, Warszawa 2010; *A. Góra-Błaszczkowska*, Orzeczenia w procesie cywilnym. Art. 316–366 KPC. Komentarz, Warszawa 2003; *taż* (red.), Kodeks postępowania cywilnego. T. I. Komentarz do art. 1–729, Warszawa 2013; *taż*, Kognicja sądu wieczystosięgowego, w: Aurea praxis, aurea teoria. Księga pamiątkowa ku czci profesora Tadeusza Erecińskiego, red. *J. Gudowski, K. Weitz*, t. I, Warszawa 2011; *taż*, Nieistnienie orzeczenia – kilka uwag na temat praktycznych konsekwencji uznania orzeczenia za istniejące, w: Ewolucja polskiego postępowania cywilnego wobec przemian politycznych, społecznych i gospodarczych, Materiały konferencyjne Ogólno-

polskiego Zjazdu Katedr Postępowania Cywilnego, Szczecin–Niechorze 28–30.9.2007 r., Warszawa 2009; *taż*, Początek biegu terminu do wniesienia apelacji od wyroku zaocznego w procesie cywilnym, Pal. 2002, Nr 5–6; *taż*, Postanowienia sądu pierwszej instancji niezaskarżalne zażaleniem, Pal. 2001, Nr 9–10; *taż*, Postanowienia sądu pierwszej instancji w procesie cywilnym, Warszawa 2002; *taż*, Postanowienia sądu podlegające rozpoznaniu przez sąd drugiej instancji w trybie art. 380 KPC, Pal. 1999, Nr 9–10; *taż*, Środkki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367–424¹², Warszawa 2014; *taż*, Wezwanie do udziału w sprawie a sprostowanie oznaczenia strony pozwanej, PS 2003, Nr 4; *J. Górowski*, Orzekanie o kosztach postępowania nieprocesowego, w: *Aurea praxis, aurea teoria*. Księga pamiątkowa ku czci profesora Tadeusza Erecińskiego, red. *J. Gudowski, K. Weitz*, Warszawa 2011; *T. Grabowski*, Odmowa wydania nakazu zapłaty na podstawie weksla nienależycie opłaconego, NP 1975, Nr 5; *M. Grochowski*, Uzasadnienie orzeczenia sądu drugiej instancji i jego deficyty (studium przypadku), PiP 2014, Nr 2; *P. Grzegorzczak*, Nowy fundament europejskiego prawa procesowego cywilnego: jurysdykcja krajowa, zawistość sprawy oraz uznawanie i wykonywanie orzeczeń w sprawach cywilnych i handlowych według rozporządzenia Rady i Parlamentu Europejskiego Nr 1215/2012 (Bruksela Ia), cz. I, PS 2014, Nr 6; *tenże*, W kwestii związania sądu rozpoznającego apelację prawomocnym postanowieniem o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym, PPC 2011, Nr 2; *T. Grzegorzczak*, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Kraków 1998; *J. Gudowski*, Kodeks postępowania cywilnego. Tekst, orzecznictwo, piśmiennictwo, Warszawa 1998; *tenże*, Przegląd orzecznictwa z zakresu prawa cywilnego procesowego (za II półrocze 1995 r.), PS 2000, Nr 4; *tenże*, Przegląd orzecznictwa z zakresu prawa cywilnego procesowego (za II półrocze 1996 r.), PS 2001, Nr 4; *H. Haak*, Ochrona prawna udzielana przez sąd opiekuńczy, Toruń 2002; *J. Hahn*, Interes prawny w skardze o ustalenie, PPC 1935, Nr 23; *tenże*, Powaga rzeczy osądzonej, PPC 1935, Nr 9; *tenże*, Powaga rzeczy osądzonej. Dokończenie, PPC 1935, Nr 11–12; *F. Halpern*, Istota powagi rzeczy osądzonej (dokończenie), PPC 1938, Nr 7–8; *A. Harast*, Postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty, Warszawa 2013; *J. Jagieła*, w: Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, T. II, red. *K. Piasecki*, Warszawa 2002; *A. Jakubecki* (red.) Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Warszawa 2012; *J. Jankowski*, Przebieg postępowania egzekucyjnego, upadłościowego i układowego. Struktura postępowań w ujęciu dynamicznym, Kraków 1999; *tenże*, Wadliwa postać orzeczenia sądu I instancji w procesie cywilnym, Pal. 1987, Nr 12; *B. Jeleń*, Doręczenie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym, NP 1974, Nr 9; *M. Jędrzejewska*, Rozszerzona prawomocność wyroków a rodzaje współuczestnictwa, SI 1976, Nr 5; *J. Jodłowski*, Uzasadnienie i publikacja wyroków w sprawach cywilnych, NP 1953, Nr 6; *tenże*, *Z. Resich*, Postępowanie cywilne, Warszawa 1979; *A. Jucewicz*, Głosa do uchwały SN z 26.9.2000 r., III CZP 29/00, OSNC 2001, Nr 2, poz. 25, PS 2002, Nr 1; *P. Kaczmarek*, Orzeczenia w sprawie zdolności sądowej jako trudny przypadek procedury cywilnej, w: *Wokół problematyki orzeczeń*, red. *Ł. Błaszczak*, Toruń 2007; *A. Kallaus*, Konsekwencje prawne zmiany przepisu art. 3 KPC w postępowaniu procesowym, MoP 1997, Nr 4; *R. Kania*, Zbyt wiele znaków zapytania. Prywatyzacja i komercjalizacja przedsiębiorstw państwowych, Rzeczpospolita 1997, Nr 68; *J. Kapera*, Skład sądu wydającego tzw. zastrzeżony wyrok zaoczny, Dwugłos, NP 1985, Nr 7–8; *J. Klich-Rump*, Podstawa faktyczna rozstrzygnięcia sądowego w procesie cywilnym, Warszawa 1977; *K. Kołakowski*, w: Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. I, red. *K. Piasecki*, Warszawa 2001, cytowane jako: *K. Kołakowski*, Komentarz; *J. Kopera*, Rozpoczęcie rozprawy, Pal. 1959, Nr 12; *K. Korzan*, Postępowanie nieprocesowe, Warszawa 1987, s. 148.; *A. Kościółek*, Elektroniczne czynność procesowe w sądowym

postępowaniu cywilnym, Warszawa 2012; *J. Kot*, Forma orzeczenia, sposób oraz skutki umorzenia postępowania w sądowym postępowaniu cywilnym, *Pal.* 1979, Nr 8–9; *tenże*, *J. Zawartka*, Kilka uwag o umorzeniu postępowania, *NP* 1970, Nr 2; *J. Kozak*, Glosa do wyroku SN z 19.3.1997 r., II CKN 31/97, *OSP* 1997, Nr 11, poz. 208; *J. Krajewski*, Glosa do uchwały SN z 30.5.1966 r., III PZP 15/66, *OSNCP* 1966, Nr 12, poz. 264, *NP* 1967, Nr 9; *tenże*, w: *Kodeks postępowania cywilnego z komentarzem*, red. *J. Jodłowski*, Warszawa 1989; *S. Krześ*, *E. Marszałkowska-Krześ*, Zaskarżalność uchwał wspólników spółki z o.o., *MoP* 1995, Nr 10; *I. Kunicki*, Glosa do postanowienia SN z 21.10.1999 r., I CKN 169/98, *OSP* 2001, Nr 4, poz. 63, s. 209; *tenże*, Glosa do wyroku SN z 15.7.1998 r., II UKN 129/98, *PS* 2002, Nr 1; *tenże*, Związanie sądu wydanym orzeczeniem w procesie cywilnym, Warszawa 2010; *J. Lapierre*, w: *Kontrola sądowa czynności dyspozycyjnych stron i uczestników w postępowaniu cywilnym*, Księga pamiątkowa ku czci Kamila Stefki, Warszawa–Wrocław 1967; *K. Lipiński*, Uzasadnianie wyroków zaocznych, *NP* 1954, Nr 11; *tenże*, Z zagadnień wykonania orzeczeń w sprawach cywilnych, *NP* 1955, Nr 9; *J.J. Litauer*, Forma i typy orzeczeń sądowych w kodeksie postępowania cywilnego, *Przegląd Prawa i Administracji*, Rozprawy i zapiski literackie, *Lwów* 1931; *S. Lizer*, Zarządzenia według Kodeksu postępowania cywilnego, *NP* 1969, Nr 6; *R. Ludwicki*, O stosowaniu art. 209 § 1 KPC, *NP* 1958, Nr 9; *Z. Łabno*, Potrącenie w procesie cywilnym a stan sprawy w toku, *Pal.* 1971, Nr 5; *tenże*, Umorzenie postępowania cywilnego z mocy prawa a stan sprawy w toku, *NP* 1973, Nr 7–8; *E. Łętowska*, Pozaprocesowe znaczenie uzasadnienia sądowego, *PIP* 1997, Nr 5; *M. Malczyk-Herdzina*, Dopuszczalność dowodu z urzędu w procesie cywilnym, *PS* 2000, Nr 6; *taż*, O dopuszczalności wydania postanowienia wstępnego, w: *Wokół problematyki orzeczeń*, red. *Ł. Błaszczak*, Toruń 2007; *taż*, *Orzeczenia referendarza sądowego*, w: *Wokół problematyki orzeczeń*, red. *Ł. Błaszczak*, Toruń 2007; *M. Manowska*, Nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym jako merytoryczne orzeczenie sądu. Wybrane zagadnienia, w: *Proces cywilny. Nauka – Kodyfikacja – Praktyka. Księga jubileuszowa poświęcona profesorowi Feliksowi Zedlerowi*, red. *P. Grzegorzczak, K. Knoppek, M. Walasik*, Warszawa 2012; *taż*, *Postępowanie nakazowe i upominawcze*, Warszawa 2001; *taż*, *Przedmiot zaskarżenia kasacją – wybrane zagadnienia*, *Pr.Sp.* 1998, Nr 7–8; *A. Marciniak*, Problem sententia non existens w polskiej literaturze prawa procesowego cywilnego, w: *Scritti in Sonore di Elio Fazzalari*, t. II, Milano 1993; *tenże*, Wyrok częściowy w procesie cywilnym, w: *Proces cywilny. Nauka – Kodyfikacja – Praktyka. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Feliksowi Zedlerowi*, red. *P. Grzegorzczak, K. Knoppek, M. Walasik*, Warszawa 2012; *K. Marciniak*, Postanowienia formalne kończące postępowanie w trybie nieprocesowym, *PPC* 2012, Nr 1; *K. Markiewicz*, Problem sententia non existens na tle orzecznictwa Sądu Najwyższego, *Rej.* 2002, Nr 11; *E. Marszałkowska-Krześ* (red.), *Postępowanie cywilne. Pytania egzaminacyjne, tablice*, wyd. 2, Warszawa 2011; *E. Mazur*, Wniosek restytucyjny, *Pal.* 1966, Nr 3–4; *H. Mądrzak*, Natychmiastowa wykonalność wyroków w wypadku wielości podstaw, współuczestnictwa i kumulacji roszczeń, *NP* 1967, Nr 7–8; *tenże*, Z problematyki wniosku restytucyjnego (dwugłos), *NP* 1969, Nr 5; *A. Miączyński*, Faktyczne i prawne istnienie orzeczenia w sądowym postępowaniu cywilnym, *ZNUJ* 1972, z. 55; *tenże*, Skuteczność orzeczeń w postępowaniu cywilnym, *ZNUJ* 1974, z. 67; *tenże*, Znaczenie i rola uzasadnienia orzeczenia sądowego w sprawach cywilnych, *PIP* 1970, Nr 11; *A. Michalak*, Oczywiście bezzasadne powództwo w dziedzinie praw własności przemysłowej, *PS* 2013, Nr 11–12; *E. Mielcarek*, Los egzekucji po uchyleniu wyroku opatrzonego rygorem natychmiastowej wykonalności, *NP* 1960, Nr 7–8; *W. Miszewski*, Uzasadnienie i doręczenie postanowień sądu okręgowego jako 1-ej instancji, *PPC* 1936, Nr 9; *L. Moskwa*, Suma komandytowa, *Prawo*

Spółek 1999, Nr 6; *J. P. Naworski*, Czy musi być uzasadnienie. Postanowienie nie kończące postępowania. Rzeczposp. 1997, Nr 228; *J. Nowacki*, „Odpowiednie” stosowanie przepisów prawa, PiP 1964, Nr 3; *R. Obrębski*, Jeszcze o przekazaniu sprawy pomiędzy wydziałami tego samego sądu, PS 1999, Nr 1; *tenże*, Właściwość rzeczowa sądu w postępowaniu nakazowym (rozważania o usprawnieniu procesu cywilnego), Rej. 1999, Nr 3; *M. Odorowska-Stasiak*, Wykładnia czynności decyzyjnych organów procesowych w postępowaniu cywilnym, PS 2014, Nr 3; *D. Pawłyszczke*, Spółki cywilne – zdolność prawna i sądowa – analiza orzeczeń SN, PPH 1994, Nr 1; *K. Piasecki*, Charakter i zasady wyrokowania na podstawie art. 330 KPC, NP 1961, Nr 5; *tenże*, w: Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. I, red. *K. Piasecki*, Warszawa 2001, cytowany jako: *K. Piasecki*, Kodeks; *tenże*, Orzekanie ponad żądanie w procesie cywilnym, Warszawa 1975; *tenże*, Postępowanie sporne rozpoznawcze w sprawach cywilnych, Warszawa 2010; *tenże*, Rozdrabnianie roszczeń w procesie cywilnym, NP 1973, Nr 7–8; *tenże*, Skład sądu wydającego tzw. zastrzeżony wyrok zaoczny (dwugłos), NP 1985, Nr 7–8; *tenże*, w: System prawa procesowego cywilnego. Tom 2. Postępowanie rozpoznawcze przed sądami pierwszej instancji, red. tomu *Z. Resich*, Wrocław 1987; *tenże*, Wyrok pierwszej instancji w procesie cywilnym, Warszawa 1981; *M. Piekarski*, W sprawie art. 209 § 1 KPC. Dwugłos, NP 1959, Nr 3; *H. Pietrzkowski*, Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych, Warszawa 2014; *tenże*, Orzeczenia i ugody w praktyce sądów cywilnych, Warszawa 2007; *tenże*, Postępowanie nakazowe w świetle noweli do kodeksu postępowania cywilnego z dnia 1.3.1996 r., PS 1996, Nr 10; *tenże*, Przekształcenia podmiotowe w procesie cywilnym, PS 2002, Nr 10; *J. Pisuliński*, Orzeczenia sądu w europejskim postępowaniu nakazowym, EPS 2009, Nr 1; *M. Plaskacz*, Przedmiot wyroku wstępnego i postępowanie przed sądem pierwszej instancji po jego wydaniu, PPC 2014, Nr 1; *J. Rajski*, O niektórych zagadnieniach związanych z cofnięciem pozwu, NP 1959, Nr 5; *S. Rejman*, Uzasadnienie wyroku pierwszej instancji w sprawach cywilnych, BMS 1963, Nr 1; *Z. Resich*, Glosa do orzeczenia SW dla miasta stołecznego Warszawy, OSP 1959, Nr 4; *tenże*, Res iudicata, Warszawa 1978; *tenże*, w: System prawa procesowego cywilnego. Postępowanie rozpoznawcze przed sądami pierwszej instancji, red. tomu *Z. Resich*, Wrocław 1987; *J. Rodziewicz*, Glosa do uchwały SN z 25.4.1980 r., III CZP 21/80, Pal. 1982, Nr 4–5; *T. Rowiński*, Interes prawny w procesie cywilnym i w postępowaniu nieprocesowym, Warszawa 1971; *tenże*, W sprawie art. 209 § 1 KPC. Dwugłos, NP 1959, Nr 3; *F. Rusek*, Postępowanie zaoczne w procesie cywilnym, Warszawa 1966; *P. Rylski*, Dopuszczalność uchylecia wyroku zaocznego w części w wyniku rozpoznania sprzeciwu, PPC 2011, Nr 3; *tenże*, Orzekanie o kosztach w europejskim postępowaniu nakazowym, PPC 2012, Nr 4; *tenże*, Pozycja ustrojowa i procesowa referendarza sądowego w postępowaniu cywilnym, Prawo w działaniu 2011, Nr 10; *K. Schulbaum*, O postanowieniach i zarządzeniach według KPC, Głos Prawa 1933, Nr 5; *W. Siedlecki*, Glosa do orzeczenia SN z 17.9.1957 r., OSPiKA 1958, Nr 10, poz. 261; *tenże*, Glosa do III PZP 15/66, OSNCP 1966, Nr 12, poz. 264, OSPiKA 1967, poz. 112; *tenże*, w: Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. 1, red. *Z. Resich*, *W. Siedlecki*, Warszawa 1975; *tenże*, Nieważność procesu cywilnego, Warszawa 1965; *W. Siedlecki*, Orzeczenia konstytucyjne w postępowaniu cywilnym, Księga pamiątkowa ku czci Kamila Stefki, Warszawa–Wrocław 1967; *tenże*, Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego, PiP 1971, Nr 2; *tenże*, Uchybienia procesowe w sądowym postępowaniu cywilnym, Warszawa 1971; *tenże*, Zasady orzekania oraz zasady zaskarżania orzeczeń w postępowaniu cywilnym w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego, Warszawa 1982; *tenże*, Zasady wyrokowania w procesie cywilnym, Warszawa 1957; *A. Skąpski*, Przedmiot ustaleń sądu w sprawie cywilnej, Stud. Cywilist. 1979, t. 30; *T. Smyczyński*, Charakter prawny orzeczenie rozstrzy-

gającego o pochodzeniu dziecka, w: *Proces cywilny. Nauka – Kodyfikacja – Praktyka. Księga jubileuszowa poświęcona profesorowi Feliksowi Zedlerowi*, red. *P. Grzegorzczak, K. Knoppek, M. Walasik*, Warszawa 2012; *K. Stefko*, Glosa do orzeczenia SN z 14.1.1957 r., 2 CR 1107/54, OSPiKA 1957, poz. 35 ; *tenże*, w: *System prawa procesowego cywilnego. Tom. 2. Postępowanie rozpoznawcze przed sądami pierwszej instancji*, red. tomu *Z. Resich*, Wrocław 1987; *tenże*, Wadliwe akty sądu w postępowaniu cywilnym, w: *Księga ku czci K. Przybyłowskiego*, Kraków–Warszawa 1964; *M. Sychowicz*, Z problematyki prawomocności orzeczeń w procesie cywilnym, PS 1996, Nr 11–12; *A. Szpunar*, O zasadzie akcesoryjności poręczeń, Pal. 1992, Nr 11–12, s. 22; *tenże*, Ustalenie odszkodowania w prawie cywilnym, Warszawa 1975; *J. Świeczkowski*, Wykładnia orzeczeń w sądowym postępowaniu cywilnym, PE 2002, Nr 21; *H. Trammer*, Następca bezprzedmiotowość procesu cywilnego, Kraków 1950; *J. Turek*, Glosa do uchwały SN z 29.5.2000 r., III CZP 6/00, MoP 2001, Nr 1; *M. Tyczka*, Glosa do uchwały SN z 12.7.1988 r., III CZP 50/88, OSP 1990, Nr 5–6, poz. 256; *A. Tyrluk*, Instytucja żądania ewentualnego, MoP 1995, Nr 1; *A. Wach*, Wstrzymanie wykonania orzeczenia, w: *Proces cywilny. Nauka – Kodyfikacja – Praktyka. Księga jubileuszowa poświęcona profesorowi Feliksowi Zedlerowi*, red. *P. Grzegorzczak, K. Knoppek, M. Walasik*, Warszawa 2012; *M. Walasik*, Dopuszczalność wstrzymania skuteczności orzeczenia, PPC 2011, Nr 4; *M. Waligórski*, Kumulacja roszczeń w procesie, PPC 1936, Nr 16–17; *tenże*, Polskie prawo procesowe cywilne. Dynamika procesu (postępowanie), Warszawa 1947; *tenże*, Polskie prawo procesowe cywilne. Funkcja i struktura procesu, Warszawa 1947; *E. Warzocha*, Cofnięcie powództwa oraz wniosku wszczynającego postępowanie nieprocesowe, Warszawa 1977; *tenże*, Postępowanie przed sądem gospodarczym w sprawach bankowych, PS 1993, Nr 4; *J. Wasilewski*, Orzecznictwo Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego, SP 2000, Nr 8; *K. Weitz*, Skutki naruszenia art. 321 § 1 KPC, w: *Proces cywilny. Nauka – Kodyfikacja – Praktyka. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Feliksowi Zedlerowi*, red. *P. Grzegorzczak, K. Knoppek, M. Walasik*, Warszawa 2012; *tenże*, Wyrok zaoczny oddalający powództwo, PPC 2011, Nr 3; *tenże*, Związanie sądu granicami żądania w procesie cywilnym, w: *Aurea praxis, aurea teoria. Księga pamiątkowa ku czci profesora Tadeusza Erecińskiego*, red. *J. Gudowski, K. Weitz*, Warszawa 2011; *E. Wengerek*, w: *Kodeks postępowania cywilnego z komentarzem. T. 1*, red. *J. Jodłowski, K. Piasecki*, Warszawa 1989; *tenże*, Powództwo o ustalenie, RPEiS 1959, Nr 1; *tenże*, Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego w zakresie procesu cywilnego, NP 1964, Nr 1; *R. Więckowski*, Wyrok zaoczny w polskim procesie cywilnym (wybrane zagadnienia), w: *Wokół problematyki orzeczeń*, red. *Ł. Błaszczak*, Toruń 2007; *T. Wiśniewski*, Przebieg procesu cywilnego, wyd. 2, Warszawa 2013; *S. Włodyka*, Glosa do postanowienia SN z 8.6.1965 r., I CR 58/65, OSNCP 1966, Nr 5, poz. 76, s. 26, OSPiKA 1968, Nr 9, poz. 196; *tenże*, Postępowanie sądowe w sprawach o alimentację, ZNUJ Prawo, 1958, Nr 4; *J. Wróblewski*, Sądowe stosowanie prawa, Warszawa 1988; *K. Zawisła*, Orzekanie o zwrocie spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia na tle zmian w systemie zaskarżania orzeczeń sądowych wprowadzonych nowelą z 1.3.1996 r., Pal. 1999, Nr 5–6; *F. Zedler*, Glosa do uchwały SN z 7.2.1997 r., III CZP 125/96, OSP 1997, Nr 12, poz. 225; *A. Zieliński* (red.) *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2012; *A. Zieliński*, Istota prawna wyroku sądu polubownego, PPC 2011, Nr 1.

Rozdział 1. Wyroki

Odział 1. Wydanie wyroku

Art. 316.

Czas wyrokowania

§ 1. Po zamknięciu rozprawy sąd wydaje wyrok, biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy; w szczególności zasądzeniu roszczenia nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że stało się ono wymagalne w toku sprawy.

§ 2. Rozprawa powinna być otwarta na nowo, jeżeli istotne okoliczności ujawniły się dopiero po jej zamknięciu.

Spis treści

I. Wyrok a czynności decyzyjne sądu

- A. Komentarz
 1. Wydanie wyroku
 2. Wyrok jako czynność decyzyjna sądu

II. Postać a forma orzeczenia

- A. Komentarz
 1. Postacie orzeczeń
 2. Wyrok
 3. Orzeczenia w postępowaniu nieprocesowym
 4. Forma orzeczenia

III. Rodzaje i podział wyroków

- A. Komentarz
 1. Podział wyroków
 2. Wyrok uwzględniający powództwo
 3. Wyrok oddalający powództwo
 4. Wyrok zasądający
 5. Wyrok ustalający
 6. Wyrok kształtujący
 7. Wyrok deklaracyjny
 8. Wyrok konstytutywny
 9. Wyrok pełny i częściowy
 10. Wyrok wstępny
 11. Wyrok końcowy
 12. Wyrok łączny
 13. *Sententia non existens*

B. Linia orzecznicza

IV. Zamknięcie rozprawy

- A. Komentarz
 1. Czynność przewodniczącego
 2. Uznanie sprawy za ostatecznie wyjaśnioną

3. Narada

- 4. Postanowienie o odroczeniu ogłoszenia wyroku

B. Linia orzecznicza

V. Wydanie wyroku

- A. Komentarz
 1. Wyrok a treść powództwa
 2. Wyrok jako rozstrzygnięcie o przedmiocie procesu
 3. Wydanie wyroku
- B. Linia orzecznicza

VI. Stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy

- A. Komentarz
 1. Zasada aktualności
 2. Pojęcie „stanu rzeczy”
 3. Zmiana przepisów
 4. Wymagalność roszczenia
 5. Interes prawny
 6. Wyłączenia

B. Linia orzecznicza

VII. Otwarcie na nowo zamkniętej rozprawy

- A. Komentarz
 1. Wydanie postanowienia
 2. Przesłanki

VIII. Zagadnienia szczegółowe

- A. Komentarz
 1. Współuczestnictwo jednolite
 2. Żądanie alternatywne
- B. Linia orzecznicza

I. Wyrok a czynności decyzyjne sądu

A. Komentarz

1. Wydanie wyroku. Wydanie wyroku jako orzeczenia merytorycznego jest celem i wynikiem rozpoznania sprawy cywilnej przez sąd. Nie każde postępowanie cywilne może zakończyć się wydaniem wyroku. Jeżeli w sprawie wniesionej do sądu zostanie dokonany zwrot pozwu, sąd nie ustosunkuje się do powództwa. Sąd nie wypowie się też co do merytorycznej zasadności powództwa w razie wydania postanowienia kończącego postępowanie w sprawie (np. o odrzuceniu pozwu albo umorzeniu postępowania), gdyż postanowienia te zamykają drogę do wydania wyroku.

W wyroku sąd ustosunkowuje się do przedmiotu procesu, którym jest roszczenie procesowe.

2. Wyrok jako czynność decyzyjna sądu. Wyrok należy do czynności decyzyjnych sądu. Czynności decyzyjne dzieli się na **orzeczenia i zarządzenia**. Sąd podejmuje swoje czynności w postaci orzeczeń, zarządzenia wydaje przewodniczący (wydziału, składu sądzącego).

Ważne dla praktyki

Orzeczeniami są: wyroki, nakazy zapłaty, uchwały i postanowienia.

Wyroki, nakazy zapłaty i uchwały mają charakter merytoryczny, gdyż rozstrzygają sprawę co do istoty, postanowienia wydawane w procesie mają charakter niemerytoryczny, tj. rozstrzygają o kwestiach dotyczących postępowania (kwestiach proceduralnych).

II. Postać a forma orzeczenia

A. Komentarz

1. Postacie orzeczeń. Postaciami orzeczeń są: wyrok, nakaz zapłaty, postanowienie, uchwała. Uchwały wydaje tylko SN, gdy rozstrzyga zagadnienia prawne, budzące poważne wątpliwości (por. np. art. 390 § 2 KPC).

2. Wyrok. Wyrok to wyposażony w przymus państwowy akt jurysdykcyjny organu władzy państwowej. U jego podstaw leży „osądzenie”, czyli wypowiedź kategoriyczna organu jurysdykcyjnego, której podstawą są ustalone

(poznane) fakty istotne z prawnego punktu widzenia i oceny dokonane na podstawie mających zastosowanie norm prawnych (*K. Piasecki*, w: System prawa procesowego cywilnego, Postępowanie rozpoznawcze przed sądami pierwszej instancji, red. *W. Berutowicz*, t. II, Wrocław 1987, s. 225).

3. Orzeczenia w postępowaniu nieprocesowym. W postępowaniu nieprocesowym sąd wydaje wszystkie orzeczenia w postaci postanowień, niezależnie od tego, czy dotyczą one istoty sprawy, czy kwestii dotyczących postępowania, wпадkowych czy ubocznych. Do postanowień co do istoty sprawy, wydawanych w postępowaniu nieprocesowym, mają zastosowanie przepisy o wyrokach w procesie (na podstawie art. 13 § 2 KPC).

W postępowaniu wieczystoksięgowym orzeczeniem jest również wpis do księgi wieczystej.

4. Forma orzeczenia. Orzeczenie danej postaci może mieć różną formę. Różnią się co do formy wyrok kontradiktoryjny i zaoczny, postanowienie kończące i niekończące postępowania w sprawie, postanowienie zaskarżalne i niezaskarżalne zażaleniem.

III. Rodzaje i podział wyroków

A. Komentarz

1. Podział wyroków. Wyroki dzieli się: 1) ze względu na sposób ustosunkowania się sądu do powództwa na: wyroki uwzględniające powództwo i wyroki oddalające powództwo; 2) ze względu na treść na: wyroki zasądzające świadczenie, wyroki ustalające istnienie albo nieistnienie stosunku prawnego lub prawa, wyroki kształtujące stosunek prawny lub prawo; 3) ze względu na skutki prawne na: wyroki deklaratywne i wyroki konstytutywne; 4) ze względu na zakres rozstrzygnięcia na: wyroki pełne, wyroki częściowe, wyroki wstępne, wyroki końcowe, wyroki łączne, wyroki uzupełniające; 5) ze względu na sposób wydania na: wyroki kontradiktoryjne i wyroki zaoczne.

2. Wyrok uwzględniający powództwo. Wyrok uwzględniający powództwo zostanie wydany, gdy zaistnieją przesłanki zasadności powództwa. Pozytywnymi przesłankami jurysdykcyjnymi zasadności powództwa są: legitymacja procesowa stron i interes prawny powoda w uzyskaniu wyroku żądanej treści. Jurysdykcyjne przesłanki negatywne zasadności

Ważne dla praktyki